

מקהלה עליזה

מילים: לאה נאור

לחן: נורית הירש

על ראש הברוש שבחצר
שמחה והמלה ;
שם כל הצפרים בעיר
הקימו מקהלה.
העפרונית הסולנית
נקתה את הגרון,
שלקה כנף, זקפה מקור
וגם פצחה ברוך.

ציף ציף, שריק שרק,
בול בול בול בול, ביל ביל,
לה-לה-לה...
וכל מי ששמע אמר:
אח, איזו מקהלה!

פתאום הפסיק את השירה
פשוט אחד זעיר -
אם אין מלים ואין תוים,
הוא לא מוכן לשיר!
אנחנו לא רוצים מלים,
רגזו הבלבולים.
אנחנו גם ללא מלים
נורא מתבלבלים.

ציף ציף, שריק שרק...

הסנוניות כתבו תוים
על חוט ועל גדרות.
תכי אחד למד אותן
מלים נהדרות.
אלפי דרורים ועפרונים
פרצו מיד בשיר,
ומקולות הבלבולים
התבלבלה העיר.

ציף ציף, שריק שרק...

אוי, די כבר, די לכם לשיר!
צעק פתאום הברוש.
לכו לישון, כבר מאחר,
כואב לי כבר הראש.
האופרטה היפה
לא באה עד סופה -
מחר צפצפו קונצרט
על עץ הצפצפה.

ציף ציף, שריק שרק...

פירושי מילים וביטויים:

רן = שירה, זמרה
זעיר = קטן מאוד
אופרטה = אופרה קלילה, מחזה
מוזיקלי משעשע

המלה = רעש
סולנית = מי שמנגנת או שרה בתפקיד
יחיד או בתפקיד ראשי
זקפה = הציבה בתנוחה ישרה מעלה
פצחה = התחילה, פרצה

אל תוכן העניינים

© ד"ר עטרה איזקסון, מיכל וייס והמכון לאינטגרציה, אוניברסיטת בר-אילן

Allegro ♩ = 120

G 6 G 6

שֶׁם - לֵה - מֶ - הָ - וְ - חֶה - שֶׁמֶךְ צֶרֶחַ - הָ - בְּ - שֶׁ - בְּרוּשׁ - הָ - רֹאשׁ עַל

3 G 6 A m

הָ - לֵה - הָ - מֶקֶם מוֹ - קִי - הָ - עִיר - בְּ - רִים - פֶּ - צָ - הָ - כָּל

5 A m F#° B 7 E m

שֶׁל - רוּחַ - גֶּ - הָ - אֶת תֵּה - נֶקֶם נִית - לָ - סוּ - הָ - נִית - רוּ - עֶפֶ

7 A 7 A 7 D 7 A m 7 D 7

צִיף - רֶן - בְּ - חֶה - פֶּצַח - גַּם - וְ - קוֹר - מֶ - פֶּה - זָקָה - גֶּ - בָּה

10 A m 7 D 7 G 6 A m 7 D 7

לֵה - לֵה - לֵה - בֵּל בּוֹל בּוֹל בּוֹל בּוֹל שָׁרֵק שָׁרֵק צִיף

13 G 6 A m 7 D 7

שֶׁ - שֶׁ - שֶׁ מִי כָל - וְ - לֵה - לֵה - לֵה - לֵה - לֵה - לֵה - לֵה - לֵה - לֵה - לֵה

15 G E 7 A m 7 D 7 1.2.3. G

הֶפֶץ אוֹם - פֶּתַח לֵה - הָ - מֶקֶם זוֹ - אֵי אֶחָד מֶר - אֶ - מַעַ

18 4. G E 7 A m 7 D 7 G 6

לֵה - קֶה - מֶ - זוֹ - אֵי אֶחָד לֵה

אל תוכן העניינים

© ד"ר עטרה איזקסון, מיכל וייס והמכון לאינטגרציה, אוניברסיטת בר-אילן

לֵאָה נָאוֹר (נ. 1935) פזמונאית, סופרת, מתרגמת ותסריטאית ישראלית. נאור נולדה בהרצליה ולמדה ספרות באוניברסיטת ת"א. היא כתבה שירים למיטב הזמרים והלהקות הצבאיות בארץ, שירים שהולחנו ע"י מלחינים גדולים, כמו משה וילנסקי, סשה ארגוב, נורית הירש, נחום היימן, דובי זלצר, מוני אמריליו, מתי כספי ועוד. נאור כתבה גם סיפורים ומחזות-זמר לילדים, ביניהם "זרעים של מסטיק" ו"אנ-דנ-דינו" ללחניו של נחום היימן, וכן תסריטים ופזמונים לתכניות טלוויזיה לילדים כמו "חג ליי", "קרוסלה", "פרפר נחמד", "רגע עם דודלי", "בבית של פיסטוק", "קישקשתא" ועוד. היא עסקה גם בתרגום ספרי ילדים, והוציאה לאור את סדרת הספרים של דוקטור סוס. על עבודתה הענפה זכתה בפרסים רבים, כמו פרס רשות השידור, פרס זאב לספרות ילדים ונוער, עיטור אנדרסון, פרס אקו"ם, פרסי מפעל חיים ועוד.

בין שיריה: מקהלה עליזה, פרפר נחמד, צידה לדרך, בואי אמא, הסביבון שלי, כשקיבלו את התורה, חג לי, תפילה של סתיו, יש לי סימן, את כל פלאי הקיץ, זרעים של מסטיק, אדון חרדון המפוזר ועוד.

נורית הירש (נ. 1942) מוזיקאית, מלחינה, פסנתרנית, מנצחת ומעבדת. כלת פרס ישראל לזמר עברי לשנת 2016. הירש נולדה וגדלה בת"א. מגיל צעיר עבדה כפסנתרנית מלווה בתיאטראות "החמאם" ו"הבימה", בסטודיו לבלט ובהופעות זמרי האופרה הישראלית ורביעיית "מועדון התיאטרון". לאחר שחרורה משירות בלהקת גייסות השריון, למדה באקדמיה למוזיקה בירושלים במגמת פסנתר והחלה להלחין. בין מוריה נמנים מרדכי סתר, יחזקאל בראון ונועם שריף. בהמשך למדה גם נגינה בקלרינט והשתלמה בארה"ב בהלחנת מוזיקה לסרטים ומוזיקה אלקטרונית. שירה הראשון שהתפרסם היה "פרח הלילך", למילותיו של אורי אסף; ומאז קנתה לעצמה אחיזה בולטת בזמר העברי בזכות למעלה מ-1,600 לחנים שחיברה לטובי הפזמונאים בארץ, כמו אהוד מנור, יורם טהר-לב ועוד. היא כתבה לפסטיבלי שירי ילדים, ללהקות צבאיות, לתכניות טלוויזיה ולסרטי קולנוע. אחד מציוני הדרך החשובים בקריירה שלה היה הלחנת השיר "אי שם" לזמרת אילנית למילותיו של אהוד מנור, לכבוד תחרות האירוויזיון הראשונה בה השתתפה ישראל. שיר נוסף שכתבה עם מנור לאירוויזיון היה "אבניבי", שבוצע ע"י יזהר כהן והגיע למקום הראשון, הפך ללהיט עולמי ותורגם לשפות שונות. על תרומתה לזמר העברי זכתה בפרסי הוקרה רבים, בהם פרס אקו"ם, פרסי מפעל חיים ופרס ישראל.

בין שיריה: מקהלה עליזה, בשנה הבאה, אל הדרך, עץ הכוכבים, בוא בשלום, הדרך אל הכפר, ללכת שבי אחרייך, לצפון באהבה, עושה שלום במרומיו, ותן ברכה, אי שם, אבניבי, אח יא ראב ועוד...

על השיר

חווה אלברשטיין (נ. 1946)

השיר הולחן בשנת 1966 עבור הזמרת חווה אלברשטיין, אחת הזמרות הראשונות בארץ שהקליטו שירים לילדים, והופיע בתקליט הסולו הראשון שלה, שכלל גם את השירים "פרח הלילך" ו"פנס בודד". השיר הפך ללהיט גדול, זכה לביצועים של מיטב הזמרים והמקהלות בארץ והוא מבוצע עד היום בהצגות ומופעי ילדים רבים.

בשיר מספרת לאה נאור על מקהלת ציפורי-שיר עליזה ומבולבלת השרה על ראשו של הברוש חסר הסבלנות שבחצר. במקהלה לכל ציפור יש מקום ותפקיד ייחודי, אפילו לפשוט קטן וזעיר. סוגי הציפורים המוזכרים בשיר: עפרוני, פשוט, בולבול, סנונית, תוכי ודרור. נאור מספרת כי הברוש שבשיר הוא עץ הברוש שצמח בפינת חצר הצריף בהרצליה בו נולדה וגדלה. אותו ברוש היה הגדול מבין העצים בסביבה ותמיד היו עליו המוני ציפורים. באותו מקום גם בנתה בהמשך את ביתה, וגידלה את ילדיה בצל העצים והציפורים המקננות. כעבור שנים, כאשר עזבה את בית ילדותה, השטח עבר לידיים חדשות, ובמקום חצר וגינה נבנו עליו שני בתי דירות גדולים. משפע העצים שנעקרו נותר רק עץ אחד – הברוש הענק והאהוב. ומי שרוצה לראות את הברוש – הוא עודנו ניצב, זקוף ואיתן, ברח' העצמאות 51 בהרצליה...

על הלחן

משקל – זוגי, $\frac{4}{4}$ סולם – סול מז'ור מפעם – מהיר ומלא חיים מנעד – נוטה קטנה מבנה – בית-פזמון תכונות בולטות – פיסוק ברור, מקצבים מנוקדים, הפסקות

ביצועים להאזנה

חווה אלברשטיין, ירדנה ארזי, חיים טופול וילדים בגרסה האנגלית
מקהלת מורן, מקהלת לי-רון, רמי שולר - מרימבה וכלי הקשה, ביג בנד הכפר הירוק

זמן והקשר

לט"ו בשבט ולכל ימות השנה
מתאים במיוחד לביצוע מקהלה

קהל היעד

כיתות א-ו

אל תוכן העניינים

© ד"ר עטרה איזקסון, מיכל וייס והמכון לאינטגרציה, אוניברסיטת בר-אילן

הצעה לפעילות

1. התלמידים מציעים שריקות/קולות מסוגים שונים לחיקוי הציפורים בשיר.

המורה "כותב את הקולות" במעין פרטיטורה גרפית על הלוח.
כל רישום גרפי מייצג קול ציוץ אחר – בעזרת קו הממחיש את הכיוונים והמקצב.

2. התלמידים מבצעים את הצעותיהם.

ניתן להוסיף לשריקות ולקולות גם כלי נשיפה – משרוקיות וחלילים מסוגים שונים.

3. התלמידים משבצים את האפקטים הקוליים שחיברו במקומות מתאימים בטקסט. למשל:

- אחרי המילים "ציץ ציץ" ו"שריק שריק" בפזמון
- במשפט "העפרונות הסולגנית נקתה את הגרון"
- במעבר בין בית לפזמון – לפי תבנית המקצב הבולטת

4. התלמידים מחליטים היכן כדאי "להפסיק את השירה" (בית 2, שורה 1).

(המורה מוסיף סימן מתאים בתוך הטקסט).

5. שני תלמידים נבחרים לתפקידי סולו בדמויות הפשוט והברוש.

הסולנים מבצעים את תפקידם בדקלום ובהבעה מתאימה.

6. התלמידים מציעים אפשרויות להוספת כלי הקשה במקומות מתאימים. למשל:

- הקשת שליש בסיום השורה "לה-לה-לה..."
- הקשת מצלתיים אחרי המילה "אח"
- במעבר בין בית לפזמון – לפי תבנית המקצב הבולטת

* הפרטיטורה נבנית באופן הדרגתי.

אחרי כל אלמנט שנוסף מתנסים התלמידים בביצוע בית ופזמון.
לבסוף, שרים את השיר ברצף ובשילוב כל האפקטים הקוליים וכלי הנשיפה וההקשה.

הרחבה

התלמידים מתוודעים לציפורים המשתתפות בשיר – בתמונה ובקול.

לשמיעת הציוצים – לחצו על שמות הציפורים.

דרור

תפי

סנונית

בלבול

פשוט

עפרוני

